

2018-2022 UPDATE 2020

niet voor
watjes!

SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIEL

VSO

MYTYLSCHOOL
GABRIËL
's-hertogenbosch

INHOUDSOPGAVE

1. Waarom dit schoolondersteuningsprofiel?	p 3
2. Mytyschool Gabriël in het kort	p 4
3. Externe dienstverlening	p 5
4. Ondersteuningsbehoeften VSO leerlingen Mytyschool Gabriël	p 7
5. Ondersteuningsaanbod SO 14-20-jarigen	p 8
6. Extra ondersteuningsmogelijkheden	p 9
7. Ouders/verzorgers als partners	p 13
8. Specifieke ondersteuningsbehoefte en aanbod VSO	p 15

niet voor
watjes!

1.

WAAROM DIT

SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIEL?

Mytyschool Gabriël is 'niet voor watjes'. Dat blijkt uit onze aanpak; ons lesaanbod, de manier waarop we met leerlingen omgaan en de samenwerking met ouders en partners. Kernwaarden authentiek, eigen-wijs en ambitieus zijn leidend. We kiezen daar bewust voor, omdat we vanuit onze specifieke expertise weten dat dit de beste manier is om leerlingen optimaal te ondersteunen om zelfbewust hun plek in de maatschappij in te nemen.

In het schoolondersteuningsprofiel Speciaal Onderwijs lichten we toe voor wie we er zijn, wat onze specifieke expertise en onze ondersteuningsmo-

gelijkheden zijn en hoe onze dienstverlening er uit ziet, zowel extern als in onze eigen school. We laten hiermee ook zien hoe we bijdragen aan het totale aanbod van de samenwerkingsverbanden waar we deel van uitmaken, omdat we gezamenlijk zorgplicht hebben voor alle leerlingen. Dit deel van het schoolondersteuningsprofiel is gericht op het SO. Het vormt één geheel met het schoolondersteuningsprofiel VSO.

Het schoolondersteuningsprofiel is bedoeld voor: ouders, samenwerkingsverbanden, partners, verwijzers en de inspectie.

"Ik heb veel geleerd over jezelf presenteren, daar besteden ze veel aandacht aan op school, dat vind ik wel goed." (oud-leerling)

2.

MYTYLSCHOOL GABRIËL

IN HET KORT

DOELGROEP

Mytylschool Gabriël is een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. We bieden onderwijs, zorg en begeleiding aan leerlingen van 4 tot 20 jaar met, in ieder geval, een ondersteuningsbehoefte als gevolg van een fysiek-medische beperking. We hebben ook een externe dienst, voor specialistische begeleiding van leerlingen met een fysiek-medische beperking in het regulier onderwijs.

BELANGRIJKSTE DOEL

Wij zijn trots op onze leerlingen, hun ouders en de medewerkers van onze school, om het doorzettingsvermogen en de enorme kracht die zij laten zien. Ook daarom is ons motto 'niet voor watjes'. Vanuit dit motto werken wij samen met hen aan het bereiken van ons belangrijkste doel:

De leerlingen zijn zich bewust van hun talenten, mogelijkheden en beperkingen. Ze nemen zelfbewust hun plek in op hun vervolgbestemming en in de samenleving.

SAMENWERKING BINNEN ATLENT

Alle leerlingen hebben recht op volwaardige erkenning en een volwaardige plaats in onze maatschappij. Onze school is daarom onderdeel van Atlent Kinderexpertisecentrum. We werken samen en delen een gebouw met andere gespecialiseerde instellingen. Naast Mytylschool Gabriël zijn dit:

- SWZ (samenwerkende Woon- en Zorgvoorzieningen, voor mensen met een lichamelijke of meervoudige beperking)
- Tolbrug Specialistische Kinderrevalidatie
- Eerstelijns praktijk de Hoge Vliert (fysiotherapie, ergotherapie en logopedie)
- Cello (zorgaanbieder voor mensen met een verstandelijke beperking)

Samen bieden we als Atlent onderwijs, revalidatiezorg, dagbesteding, arbeidstoeleiding, Zorg in de klas en buitenschoolse opvang onder één dak. In een gebouw dat een uitdagende, op inclusie gerichte omgeving biedt.

We kiezen er als school voor om specialistisch te blijven, zodat we specifieke ondersteuning kunnen blijven bieden aan leerlingen met een fysiek-medische beperking. We werken aan zichtbaarheid en herkenbaarheid. We willen dat scholen, samenwerkingsverbanden, gemeenten, partners en ouders ons zien als hét expertisecentrum voor onderwijs aan kinderen met in ieder geval een fysiek-medische beperking.

3.

EXTERNE

DIENSTVERLENING

Elke reguliere school is verantwoordelijk voor basiszorg. Als de basiszorg van de reguliere school niet toereikend is om de ondersteuningsbehoefte van een leerling op fysiek-medisch gebied te beantwoorden, kan specifieke expertise worden aangevraagd bij het samenwerkingsverband waar de school deel van uit maakt. Binnen elk samenwerkingsverband werken één of meer leerkrachten van de externe dienstverlening van onze school. Vanuit diverse disciplines kan expertise geboden worden. De ondersteuningsvraag bepaalt de inzet van specialisten als kinderfysiotherapeut, kinderergotherapeut, et cetera.

Zowel de externe dienstverlening als het team van Mytyschool Gabriël hebben kennis en expertise op het gebied van onderwijs aan leerlingen met uiteenlopende ziektebeelden of aandoeningen, zoals:

- Cerebrale parese
- Aangeboren en niet-aangeboren hersenletsel
- Spina bifida
- Neuromusculaire aandoeningen
- Metabole aandoeningen
- DCD
- Epilepsie
- Chromosomale afwijkingen
- Oncologische aandoeningen
- Diverse syndromen
- Onverklaarde lichamelijke klachten

Deze ziekten of aandoeningen kunnen op school leiden tot extra ondersteuningsbehoeften op het gebied van:

- Leren en ontwikkeling
- Sociale en emotionele ontwikkeling en gedrag
- Communicatieve ontwikkeling
- Fysieke en medische ontwikkeling

We werken doelgericht aan een persoonlijk toekomstperspectief per leerling. Het aanbod is aantoonbaar gericht op bewustwording van eigen talenten, mogelijkheden en beperkingen van iedere leerling. Door ons onderwijs en de samenwerking met partners werken we in samenhang aan leren en persoonsontwikkeling van leerlingen.

ONDERSTEUNING

De externe dienstverlening van Mytyschool Gabriël biedt op drie manieren ondersteuning in het regulier onderwijs. Ook hier staat doelgericht werken aan zelfbewuste leerlingen centraal. Dit vertaalt zich in ons aanbod.

1. *Ondersteuningsbehoeften bepalen*

*Ondersteunen bij het formuleren en verhelderen van de ondersteuningsbehoeften. Om te kunnen bepalen welke interventies door welke disciplines nodig zijn, is het belangrijk inzicht te krijgen in de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Het stellen van gerichte vragen (passend bij het ziektebeeld of de aandoening) en het maken van de juiste analyse moet dit inzicht verschaffen.

Dit leidt tot begeleiding op maat en/of kennisdeling.

* In kaart brengen van de consequenties voor de dagelijkse praktijk en het inrichten van het onderwijs in de ruimste zin. Denk bijvoorbeeld aan inhoud onderwijsaanbod/curriculumaanpassing, onderwijs en zorgorganisatie, huisvesting.

2. *Begeleiding op maat*

De externe dienstverlening van Mytyschool Gabriël biedt kortdurende, dialoog gestuurde, flexibele, specialistische en resultaatgerichte ondersteuning voor leerling, leerkracht en teams in de vorm van begeleiding en/of kennisdeling.

3. *Kennis delen*

Onze medewerkers delen hun kennis graag, zodat collega's in het regulier onderwijs hun kennis en vaardigheden op deze specifieke onderdelen kunnen vergroten. Dit kan door workshops, symposia en cursussen op locatie, op maat van een team, school of samenwerkingsverband.

Andere instanties, zoals praktijken voor remedial teaching, peuterspeelzalen, huiswerkbureaus, opvoedbureaus, kunnen ook een beroep doen op de externe dienstverlening. De medewerkers kunnen vragen beantwoorden over (de begeleiding van) kinderen met een fysiek-medische beperking.

In samenwerking met samenwerkingsverbanden, regulier onderwijs en andere scholen voor speciaal onderwijs hebben we nieuwe vormen van arrangementen en passend onderwijs ontdekt en uitgetoetst.

SPECIALISTISCHE ONDERSTEUNING

Soms is specialistische ondersteuning nodig van een ergotherapeut, fysiotherapeut, maatschappelijk werkende, gedragsdeskundige of vakleerkracht sport en beweging. Deze ondersteuning is door ieder samenwerkingsverband aan te vragen of in te kopen.

De **(kinder)fysiotherapeut** adviseert scholen, leerlingen en leerkrachten over het stimuleren van de optimale ontwikkeling bij motorische en functionele problemen in de ontwikkeling. Binnen de externe dienst richt de fysiotherapeut zich op onderwijs en stage-gerelateerde vraagstukken.

De **ergotherapeut** stelt leerlingen in staat om dagelijkse activiteiten op school zo goed en zelfstandig mogelijk en met plezier uit te voeren en schept voorwaarden voor verdere ontwikkeling van de schoolse vaardigheden.

De adviezen worden zo praktisch mogelijk en op maat gegeven, passend bij de situatie van de leerling in de klas.

De gespecialiseerde **leerkracht sport en beweging** adviseert en begeleidt leerkrachten en leerlingen binnen de lessen sport en beweging, zodat de leerling kan participeren op zijn eigen niveau en binnen zijn eigen mogelijkheden.

Gedragsdeskundigen worden ingezet voor leerlingen die ondersteuning en begeleiding behoeven op het gebied van leren-leren, didactische vaardigheden, sociaal-emotioneel functioneren (handicap-acceptatie, sociaal welbevinden) en zelfredzaamheid. Waar nodig voeren zij diagnostisch onderzoek uit en maken eventuele gevolgen inzichtelijk van een fysiek-medische beperking voor het cognitief, communicatief, fysiek en/of sociaal-emotioneel functioneren van een leerling.

Scholen en samenwerkingsverbanden kunnen op basis van concrete resultaten en effecten vertellen wat de meerwaarde is van onze externe dienstverlening.

4.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

VSO LEERLINGEN MYTYSCHOOL GABRIËL

Binnen de doelgroep van Mytyschool Gabriël is in toenemende mate sprake van comorbiditeit (het tegelijkertijd aanwezig zijn van verschillende stoornissen of problemen). Zo kan er naast een fysieke, medische of verstandelijke beperking bijvoorbeeld sprake zijn van een visuele of auditieve beperking, een stoornis in aandacht of concentratie of een stoornis binnen het autistisch spectrum.

De cognitieve mogelijkheden van de leerlingen variëren van een diep verstandelijke beperking tot een (boven) gemiddeld niveau. De fysiek-motorische mogelijkheden van de leerlingen variëren van totale afhankelijkheid van anderen, bij algemene dagelijkse handelingen of bij de onderwijsvoorwaardelijke (fijn-)motorische activiteiten en handelingen, tot (bijna) totale zelfstandigheid.

Naast de fysiek-medische ondersteuningsbehoefte is bij bijna alle leerlingen sprake van een ondersteuningsbehoefte op één of meerdere andere domeinen: Leren en Ontwikkeling, Sociaal-emotioneel functioneren en gedrag, Communicatie of Praktische redzaamheid. In overleg met ouders, betrokken arts en gedragsdeskundige wordt een ontwikkelingsperspectief vastgesteld dat de basis vormt voor het onderwijsaanbod aan de leerling.

In de CvB maken we de afweging of voor een leerling een andere expertise van grotere meerwaarde is dan die van ons. Dit kan bijvoorbeeld expertise zijn op het sociaal emotionele vlak of op het gebied van leren en ontwikkeling. Ook kan hierbij gedacht worden aan taalspraakspecialisme o.i.d. In dat geval zal de CvB de leerling mogelijk niet plaatsen en adviseren om naar een onderwijssetting te gaan met de meest passende expertise.

Het specifieke ondersteuningsaanbod wordt per leerling op maat geboden. Het is afgestemd op de voor de leerling vastgestelde uitstroombestemming (dagbesteding of arbeid) en de competenties en vaardigheden die daar bij horen.

In het voortgezet speciaal onderwijs is het onderwijsprogramma en het daarmee samenhangende ondersteuningsaanbod van de leerlingen gericht op maximale, zelfbewuste participatie in de maatschappij op het gebied van wonen, werken en vrije tijd. De ondersteuningsbehoeften vertalen we in de volgende paragrafen naar het ondersteuningsaanbod op schoolniveau en per leerroute. We werken hierbij met de leerroutes zoals gedefinieerd in het landelijk doelgroepenmodel (LECSO).

“Ontdek wat je kwaliteiten zijn. Oké, je hebt een beperking, maar richt je vooral op waar je goed in bent en ga dat verbeteren.”

(oud-leerling)

5.

ONDERSTEUNINGSAANBOD

VSO 14-20-JARIGEN

INSTROOM

Leerlingen stromen in op ons voortgezet speciaal onderwijs (VSO) vanuit ons speciaal onderwijs, een andere vorm van (voortgezet) speciaal onderwijs of het reguliere onderwijs (inclusief speciaal basisonderwijs). Leerlingen hebben een toelaatbaarheidsverklaring nodig van het samenwerkingsband. Hoe dat werkt staat beschreven in onze schoolgids.

AANBOD

Het VSO biedt onderwijs aan leerlingen vanaf 12-14 jaar tot maximaal 20 jaar, die functioneren op een gemiddeld niveau, moeilijk lerend niveau, zeer moeilijk lerend niveau en aan leerlingen met een matige, ernstige of diepe verstandelijk beperking. Mytyschool Gabriël is in staat om specialistische ondersteuning te bieden aan leerlingen die (nog) niet of tijdelijk niet in staat zijn om deel te nemen aan een andere vorm van onderwijs. Of anders gezegd, de reguliere school is op dat moment niet genoeg toegerust om tegemoet te komen aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling.

Het onderwijsaanbod wordt gepland in groeps- en individuele leerlingplannen. We plaatsen de leerling in de leerroute die past bij het opgestelde ontwikkelingsperspectief. Hierin staan de ondersteuningsbehoeften, het verwachte eindniveau en de uitstroombestemming. Indien wenselijk kan een leerling voor een bepaald vak is een andere leerroute geplaatst worden. Het ontwikkelingsperspectief wordt vastgesteld in nauwe samenwerking met ouders, de revalidatiearts van Tolbrug en/of de jeugdarts en/of de AVG-arts (arts verstandelijk gehandicapt). Hiermee zorgen we gedurende de gehele schoolcarrière van een leerling voor één samenhangend perspectief van waaruit de diverse disciplines met eenzelfde toekomstverwachting, hun specifieke doelen kunnen stellen. Binnen het VSO hebben alle leerlingen een uitstrooprofiel naar dagbesteding (leerroute 1 t/m 3) of naar arbeid (leerroute 4 t/m 6) afhankelijk van het ontwikkelingsperspectief. We bieden geen leerroute 7 aan op ons VSO.

In de onderbouw van het VSO (eerste drie leerjaren) ligt het accent op het aanleren van (reken-, taal-, sociale- en werknemers-) vaardigheden en het onderhouden en leren toepassen van verworven vaardigheden binnen betekenisvolle situaties.

De leerlingen maken een start met de voorbereiding op dagbesteding en arbeid door te oefenen met samenwerken en overleggen, plannen en organiseren en te leren werken met stappenplannen en het juiste gebruik van de benodigde materialen.

In de bovenbouw (met name bij leerroute 3 en hoger) van het VSO ligt het accent op het aanleren van werknemersvaardigheden, een eerste oriënterende stage en op het verder ontwikkelen van vaardigheden binnen interne leerwerkplekken en stages. De leerling wordt tijdens de stages vanuit school ondersteund door de arbeidstoeleider, stagebegeleider en leerkracht.

Autonomie en zelfbewustzijn (regie over eigen keuzes en invulling van het leven) worden vertaald in het onderwijs- en ondersteuningsaanbod en de leerlingzorgstructuur. Leerlingen worden begeleid en gecoacht in het leren nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen toekomst. We maken leerlingen mede verantwoordelijk voor het onderwijsproces door hen te betrekken bij het stellen van doelen en met hen in gesprek te gaan over de toekomst en wat ervoor nodig is om de eigen dromen te bereiken. Het aanbod binnen het VSO is gericht op het bereiken van een maximale zelfstandigheid op het gebied van wonen, werken en vrijetijdsbesteding. In ons onderwijs hanteren we de kerndoelen van het voortgezet speciaal onderwijs.

Alle groepen zijn samengesteld op basis van leerjaar, leerroute, sociaal en didactisch ontwikkelingsniveau. De school hanteert geen jaarklassensysteem. Jaarlijks worden de groepen opnieuw samengesteld. Vaak is er sprake van combinatiegroepen van leerlingen uit twee opeenvolgende leerroutes. Binnen het lesaanbod wordt rekening gehouden met de verschillende niveaus, zowel bij het opstellen als uitvoeren van het groepsplan.

UITSTROOM

Leerlingen stromen gemiddeld op 18-jarige leeftijd en uiterlijk op 20-jarige leeftijd uit naar dagbesteding of arbeid, passend bij de eigen mogelijkheden en interesses en het aanbod van uitstroombmogelijkheden.

Voor de komende jaren ambiëren we het ontwikkelen van een onderwijsaanbod dat eigentijds is en aangepast aan de nieuwste inzichten. Onze ambities staan beschreven in het schoolplan 2018-2022.

ONDERSTEUNINGSMOGELIJKHEDEN

Afgezet tegen de basisondersteuning (in het reguliere onderwijs) bieden we de volgende extra onderwijsondersteuningsmogelijkheden, gebaseerd op de 5 IVO-velden (Indiceren vanuit Onderwijsbehoefte):

1. Meer aandacht/handen per individuele leerling in en buiten de groep
2. Meer aangepast onderwijsmateriaal of tijd om dat te maken
3. Een aangepaste fysieke ruimtelijke omgeving
4. Onderwijsondersteunende expertise, verweven in het onderwijs
5. Zorg en samenwerking met andere instanties

6.1 HOEVEELHEID AANDACHT/ HANDEN IN DE KLAS

Per klas is een leerkracht verantwoordelijk voor het onderwijs, met ondersteuning van één onderwijsassistent. Op leerlingniveau kan extra ondersteuning worden geboden vanuit zorggelden (Zorg In de Klas). Daarnaast is via onderwijsondersteuning de inzet mogelijk van therapeuten van Tolbrug (ergotherapeut, logopedist en fysiotherapeut), gericht op het vergroten van de expertise van het klassenteam.

De grootte van de verschillende groepen is afhankelijk van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen in de groep en de financiële mogelijkheden/kaders.

6.2 ONDERWIJSMATERIALEN

Methodieken en werkwijzen worden als dat nodig is aangepast of doorontwikkeld voor de doelgroep. Aangepast materiaal is gericht op specifieke mogelijkheden van een leerling en passend bij de ontwikkelingsleeftijd. Denk aan materiaal voor sensorische informatieverwerking en ICT-materiaal dat past bij de fysieke mogelijkheden van leerlingen. Zo nodig wordt ondersteunende communicatie ingezet. Bij het vak techniek zijn werkbank en gereedschap aangepast, in de gymzaal zijn de toestellen en materialen waar nodig aangepast en in de keuken is een in hoogte verstelbaar aanrecht en aangepast keukengerei.

6.3 RUIMTELIJKE OMGEVING

Het hele gebouw van Atlent is rolstoeltoegankelijk; deuren, lift, gangen en een rolstoelbaan tussen begane grond en 1e verdieping.

Aangepast zijn ook:

- Gymzaal, keuken, technieklokaal en speel-leerpleinen
- Het schoolplein met rolstoeltoegankelijke toestellen en een veilig omheinde speelplaats
- Toiletten en verzorgingsruimten, tilliften en meubilair

Daarnaast hebben we beschikbaar:

- Een speellokaal met observatieruimte
- herapieruimtes van Tolbrug en de Hoge Vliert
- Een zwembad voor onderwijsinstructie/therapie en een multisensorische ruimte
- Een bibliotheek en orthotheek

Het gebouw is zo vormgegeven en ingericht dat leerlingen op een natuurlijke en realistische manier worden uitgedaagd hun eigen mogelijkheden te ontdekken en grenzen te verkennen en verleggen. Zo kunnen leerlingen kiezen voor de trap, de lift of de hellingbaan. En er zijn automatische deuren, schuifdeuren en deuren met een klink. Het is een omgeving die bewust is ingericht op een manier die je buiten de school ook tegenkomt; soms aangepast en soms ook niet. Hiermee dagen we uit om oplossingen te zoeken en creatief te zijn.

Zo is onze visie vertaald in de manier waarop het gebouw vorm heeft gekregen.

6.4 TEAMEXPERTISE

Mytyschool Gabriël kan gebruik maken van de volgende deskundigheid in het team en binnen Atlent:

- Groepsleerkrachten met bevoegdheid speciaal onderwijs
- Groepsleerkrachten met ervaring speciaal onderwijs
- Coördinator kunst en cultuur
- Onderwijsassistenten
- Vakdocenten

- Orthopedagoog/GZ-psycholoog
- Intern begeleider
- Remedial teacher
- Maatschappelijk werkende
- Ergotherapeut, fysiotherapeut en logopedist (onderwijsondersteunend)
- Revalidatiearts
- Jeugdarts (GGD)
- AVG-arts (arts verstandelijk gehandicapten)

We werken nauw samen met Tolbrug specialistische revalidatie, eerstelijns praktijk de Hoge Vliert, SWZ, Cello en GGD.

Samenwerking kan gaan over het opstellen van een ontwikkelingsperspectief (OPP) voor een leerling, afstemmen van onderwijs en behandeling of delen van informatie over individuele leerlingen en diagnosegroepen. Door deze samenwerking kunnen we snel experts van andere disciplines en organisaties inzetten voor specifieke hulpvragen van of voor leerlingen.

Alle teamleden hebben een grondige kennis van de aanwezige fysiek-medische problematiek en kunnen de daaruit voortkomende ondersteuningsbehoeften concreet handelend vertalen naar een passend onderwijs-zorgaanbod.

Vakdocenten

Deze expertise is herkenbaar in het aanbod en handelen in de onderwijsgroepen, maar ook bij de diverse vakdocenten:

- Sport en beweging: de docenten zijn in staat om specifieke doelen op te stellen per kind, rekening houdend met de ondersteuningsbehoeften en (motorische) ontwikkelingsfase van een leerling. In het bewegingsonderwijs wordt tevens gewerkt aan belangrijke vakoverstijgende doelen als verbeteren van sociale competenties, doorzettingsvermogen en zelfstandigheid.
- Zwemonderwijs: docenten beschikken over expertise in zwemonderwijs voor leerlingen met de kalenderleeftijd van 6 tot 10 jaar.
- Gespecialiseerde leerkrachten op één vakgebied: de leesspecialist, de vakleerkracht techniek en de vakleerkrachten sport en beweging die de Rots en Water training kunnen geven.
- Typeonderwijs: dit wordt gegeven door een gespecialiseerde typedocent, in samenwerking met de ergotherapeuten. Via de methode Gigakids en typetrainer leren kinderen blind typen of hun typevaardigheid vergroten. Er wordt gebruik gemaakt van een dyslexievariant, die ook geschikt is voor kinderen met een motorische beperking. Leerlingen hebben hierdoor de mogelijkheid om een typediploma te halen.

We hebben daarnaast expertise om leerlingen te begeleiden die complexe medische zorg nodig hebben, zoals toedienen van voedsel via een sonde, toedienen van medicatie, diabetes, katheteriseren. Waar mogelijk maken we leerlingen zelfstandig op deze punten.

Attitude en teamaanpak

De teamexpertise is verweven in de teamaanpak en uit zich in het handelen van alle medewerkers. Belangrijke kenmerken van de attitude en competenties binnen het team zijn:

- Ons handelen is gericht op het uitdagen van een leerling om het maximale uit zichzelf te halen.
- We gaan uit van het ontwikkelingsperspectief van iedere leerling en kijken naar de individuele mogelijkheden van een leerling. We stemmen aanbod en activiteiten hier op af, wat zorgt voor individuele succeservaringen.
- We zijn goed in staat om te zien wat een leerling nodig heeft op de verschillende ontwikkelingsgebieden, om uit te kunnen stromen naar de in het ontwikkelingsperspectief vastgestelde uitstroombestemming.
- We zijn creatief in het zelf (door)ontwikkelen van onderwijsmaterialen, zodat deze passend zijn bij de specifieke doelgroep.
- We zijn bekend met specifieke terminologie van de medische revalidatie (vanuit therapieën, onderzoeksbevindingen etc.)
- We signaleren nauwkeurig welke ontwikkelingen leerlingen doormaken, ook als deze klein zijn.
- We hebben een goede kijk op de juiste fysieke uitgangshouding en eventuele hulpmiddelen waarbij een leerling gebaat zou zijn.
- We zijn goed in staat om handelingsadviezen vanuit de therapieën te vertalen naar de onderwijssetting.

- We maken activiteitenanalyses, waardoor we kunnen aangeven waar leerlingen precies tegenaan lopen binnen een activiteit. Deze specifieke signaleringen zorgen voor een goede beginsituatie voor therapeutische behandeling of onderzoek.
- We zijn goed in leerlingen en hun gedrag individueel observeren en daar snel op anticiperen. We kunnen leerlingen goed 'lezen' en aanvoelen.
- We beschikken over specifieke vaardigheden om met moeilijk gedrag om te gaan.
- We beschikken over specifieke vaardigheden om doelbewust passend schoolgedrag aan te leren
- We zien gedrag van een leerling niet als losstaand gegeven, maar in samenhang met verschillende factoren (gedrag gerelateerd aan diagnose, thuissituatie, handicapbeleving, gedrag op stoornisniveau etc.). Dit zorgt vaak voor een betere analyse en juiste insteek om waar nodig bepaald gedrag te doen veranderen.
- We denken mee over oplossingen om de participatie van leerlingen binnen en buiten de school te vergroten.
- We beschikken over de juiste competenties om ouders als partner te betrekken bij de onderwijszorg voor hun kind.

"Begin al vroeg met kijken welke school of werkplek bij je past. Want je moet snel beslissen." (oud-leerling)

Deskundigheidsbevordering

Mytyschool Gabriël investeert jaarlijks in het actualiseren van de specialistische kennis over de doelgroep in relatie tot maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen. Ons scholingsbeleid bestaat uit drie onderdelen.

- **Schoolbreed ('Huis op orde')**
Nascholing gericht op basiskennis en basisvaardigheden, noodzakelijk om als medewerker binnen de organisatie goed te kunnen functioneren. Deze scholing gaat onder andere over specialistische kennis over ziektebeelden en de consequenties daarvan voor het volgen van onderwijs, kennis over uitstroommogelijkheden, kennis over de methodes en pedagogische en didactische methodieken, kennis over opvattingen en aanpakken in de onderwijszorg (werken met leerlijnen en opbrengstgericht werken).
- **Per leerroute/vakgroep ('Inrichten van de kamers')**
Scholing op specifieke gebieden, om die binnen de organisatie te onderhouden of vernieuwen. Dit gaat om vakinhoudelijke congressen, studiedagen van onder andere beroepsverenigingen en werkgeversbonden en cursussen op het gebied van Arboretgeving. De scholing is ook gericht op verdere kwaliteitsontwikkeling per functiegroep of leerroute.
- **Individueel design**
Scholing die een individuele medewerker wil volgen, vakinhoudelijk of voor persoonlijke ontwikkeling, die past binnen de visie en de kaders van de school.

Mytyschool Gabriël maakt deel uit van Kennisgroep Speciaal, een samenwerkingsverband van verschillende organisaties voor speciaal (mytyl)onderwijs. Delen en ontwikkelen van kwalitatief hoogstaande kennis en expertise staat centraal.

Landelijk is Mytyschool Gabriël lid van en actief deelnemer bij activiteiten vanuit de PO-Raad (belangenbehartiger voor het gehele primair onderwijs) en LECSO (Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs).

6.5 SAMENWERKING EXTERNE ORGANISATIES

We werken samen met andere organisaties, om leerlingen op ieder domein de kans te geven zich optimaal te ontwikkelen; cognitief, sociaal-emotioneel, communicatief, fysiek-medisch en in de thuis-situatie. Aanvullend op de partners die we hebben binnen Atlent gaat dit om de volgende organisaties.

- Artsen van academische ziekenhuizen en regionale ziekenhuizen in Nederland, via de revalidatiearts Tolbrug, AVG-arts of jeugdarts
- Visio/Bartiméus
- Kentalis
- Gemeenten
- Opdidakt
- Dedicon
- Scholen voor regulier onderwijs (PO en VO)
- CED-Groep
- UWV
- CCE
- CJG
- Bureau Jeugdzorg
- WMO (voor vervoer en gemeentelijke voorzieningen)
- Herlaarhof/Karakter/Virenze/Hondsberg
- Kempenhaeghe/Berkenschutse/LWOE
- Samenwerkingsverbanden SWV de Meerij (Den Bosch), SWV de Langstraat (Waalwijk), SWV Oss Uden Veghel
- Verschillende scholen voor (voortgezet)speciaal onderwijs in Den Bosch en omgeving (o.a. Diezecollege, Vadacollege, Zuiderbos, HUB Noord Brabant)
- MEE
- SSOE
- Diverse opleidingsinstituten en nascholingsorganisaties

7.

OUDERS/VERZORGERS

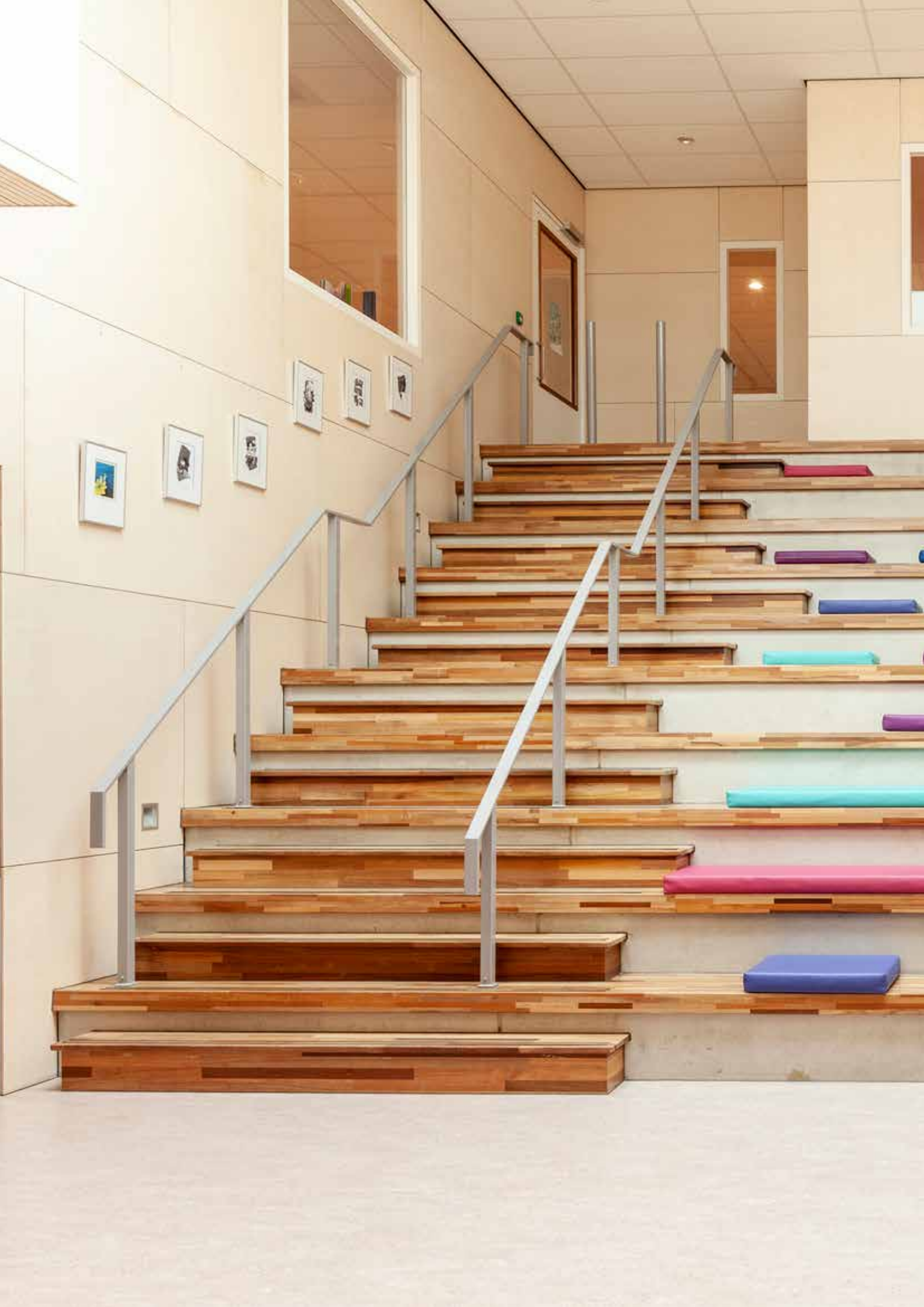
ALS PARTNERS

Om het ontwikkelingsproces van onze leerlingen zo ononderbroken mogelijk te laten zijn, kunnen en willen we niet zonder de actieve betrokkenheid van ouders. Dat begint bij de aanmelding en duurt zolang een leerling bij ons op school zit.

Ouders worden altijd betrokken bij het actualiseren, evalueren en zo nodig bijstellen van het ontwikkelingsperspectief. Er zijn diverse contactmomenten waarin de zorg en de ondersteuning rondom een leerling worden besproken met ouders. Zij zijn een belangrijke partner bij het vaststellen, vormgeven en evalueren van de hulpvragen en het onderwijs- en ondersteuningsaanbod. Ouders met specifieke vragen over ondersteuning in de thuissituatie kunnen een beroep doen op de maatschappelijk werker.

Er is continu aandacht voor ouderbetrokkenheid, onze samenwerking met partners en onze relatie met het regulier onderwijs en andere scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs versterken. We werken effectief en efficiënt samen met partners aan de verwezenlijking van ons belangrijkste doel. Minimaal 3x per jaar komen de ouders van de MR en de OR samen met de directeur bestuurder om dit uit te werken. Naast de algemene ouderavond is er 1x per jaar een inhoudelijke avond met diverse workshops over thema's die ouders bezig houden. We delen expertise en ervaring met partners die actief zijn in de voor- en naschoolse periode. Contacten tussen onze leerlingen en leerlingen uit het regulier onderwijs zijn belangrijk voor de ontwikkeling van ieder kind. We zoeken daarom kansen om die contacten te versterken. We blijven intensief in contact en werken samen met andere scholen. We willen nog meer middenin de maatschappij staan.

SPECIFIEKE ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

EN AANBOD

VSO

Hieronder wordt voor iedere leerroute een indicatie van de ondersteuningsbehoefte beschreven op basis van de 5 IVO-velden (Indiceren vanuit Onderwijsbehoefte). De leerroutes zijn gekoppeld aan:

- Uitstroombestemming
- De specifieke ondersteuningsbehoefte
- Het aanbod op basis van de ontwikkelingsdomeinen (leren en ontwikkeling, sociaal-emotioneel functioneren en gedrag, communicatie en praktische redzaamheid)

De 5 IVO-velden zijn:

- Aandacht/handen per individuele leerling in en buiten de groep
- Aangepast onderwijsmateriaal
- Aangepaste fysieke ruimtelijke omgeving
- Expertise
- Samenwerking met andere instanties

--- LEERROUTES ---

LEERROUTE 1

Uitstroombestemming: Dagbesteding (belevingsgericht)

Leerlingen hebben naast een fysiek-medische ondersteuningsbehoefte een diepe verstandelijke beperking. Het onderwijs wordt aangeboden op basis van de leerlijnen EMB (Plancius) van de CED-Groep.

Mate van ondersteuning: intensief

Uitstroomniveau/ontwikkelingsniveau: 0-24 maanden

1. De leerlingen zijn aangewezen op individuele begeleiding door leerkracht, onderwijsassistent en/of Zorg In de Klas medewerker. Een leerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod, met ondersteuning door een onderwijsassistent. Daarnaast kan op leerlingniveau ondersteuning worden geboden via zorggelden (Zorg in de Klas*). Een vast team van onderwijsondersteuners (ergotherapeut, logopedist en fysiotherapeut) sluit aan bij de onderwijsactiviteiten om vanuit de desbetreffende expertise het klassenteam te ondersteunen en te adviseren t.a.v. de ontwikkeling van de leerlingen.
2. We werken met ondersteunende materialen en programma's. De leerstof wordt grotendeels thematisch aangeboden. De thema's sluiten aan bij de directe belevingswereld en levenservaring van de leerling (basaal niveau). We werken met concreet materiaal, concrete situaties en ondersteunende communicatiemiddelen. Daarbij maken we gebruik van een dagrooster met concrete verwijzers. Het pedagogisch en didactisch handelen in deze leerroute is gebaseerd op o.a. aspecten uit het LACCS programma (Lichamelijk welzijn, Alertheid, Contact, Communicatie en Stimulerende tijdsbesteding) en de daaraan gekoppelde contactprincipes in communicatie van de Vijf olifanten (Martin Schuurman en Karin de Geeter). Enkele specifieke ontwikkelingsmaterialen zijn: aangepaste spel- en snoezelmateriaal van Barry Emons, de belevenistafel, Acticomm, zintuigenverhalen, speciale thema-materialen, veel SI (Sensorische Integratie) materialen. Methodes: Ervaar het maar, Proef eens met je oren>muziek, Doedels, Beweegkaarten van Cello, Muziek speciaal, Bewegen in Muziek en Activiteitenkaarten gekoppeld aan de leerlijnen van Plancius.
3. Het is mogelijk de leeromgeving aan te passen, zoals een rustige plek in de klas, prikkelreductie, rustplekken, een sensorische ruimte, een aangepaste leerkeuken en een overzichtelijke en afgeschermdde speelplaats. Er is een schommel in de klas, een bedbox en een afgebakende speelhoek. Aan het plafond zijn kabels gespannen waar speel-leermateriaal aan bevestigd kan worden. We hebben frames in de klassen waarin we verschillende sensorische wandborden kunnen plaatsen.
4. Het vaste klassenteam, de onderwijsondersteuners (logopedist, ergotherapeut en fysiotherapeut), intern begeleider, maatschappelijk werkende, arbeidstoeleider en gedragsdeskundige hebben samen specifieke EMB-expertise die samenhangt met bovengenoemde aanpakken, methodieken en middelen.
5. Cello, Visio, Kentalis, Puur Clownen, SWZ, Tolbrug.

LEREN EN ONTWIKKELING

We bieden onderwijs binnen de bekende veilige basisgroep. Daarnaast nemen we deel aan schoolbrede activiteiten en werken we op meerdere onderwijsplekken binnen de school zoals de schoolkeuken. Binnen een vast weekrooster wordt dynamisch gewerkt, met afwisseling van individuele en groeps- activiteiten. Vaak werken we geïntegreerd aan de doelen op de verschillende domeinen (sociaal-emotioneel, sensomotorisch, taakontwikkeling, communicatie en zelfredzaamheid). De leerling heeft over het algemeen een leerstijl van leren door sensomotorisch ervaren. Het leren is sterk verbonden met het hier-en-nu, de fysieke omgeving en het eigen lichaam. De leerling heeft behoefte aan een concreet en betekenisvol aanbod en veel herhaling in activiteiten.

Het aanbod bestaat uit praktisch gerichte vak- en vormingsgebieden met als uitgangspunt de kerndoelen VSO (uitstroomprofiel dagbesteding), zoals die omschreven zijn voor leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen. Deze kerndoelen zijn richtinggevend voor de activiteiten. Het aanbod is daarnaast gericht op het bereiken van maximale zelfstandigheid op het gebied van wonen en vrijetijdsbesteding. De activiteiten zijn gericht op lichamelijke en zintuiglijke activering en ontwikkeling. Nadruk ligt op het vergroten van de primaire praktische en (communicatieve) zelfredzaamheid en op het welbevinden. Inspannings- en ontspanningsmomenten wisselen elkaar af. Bij de toeleiding naar dagbesteding hoort ook ervaring opdoen buiten de school. Zo leert de leerling wennen aan de dagactiviteiten die hij of zij na de schoolperiode zal uitvoeren. Voor elke leerling wordt een passende vervolgbestemming gezocht. We werken opbrengstgericht aan het leren en ontwikkelen van de leerlingen. In leerroute 1 volgende we de ontwikkeling door 3x per jaar een fijne niveaubepaling in te vullen, te observeren en doelen te stellen in de zone van de naaste ontwikkeling.

SOCIAAL-EMOTIONEEL FUNCTIONEREN EN GEDRAG

Binnen de groep is sprake van een beschermde en beschutte omgeving. Er is continu toezicht en nabijheid nodig, gericht op een voor de leerling passende balans tussen voorspelbare veiligheid en uitdagingen. De basishouding van de begeleiding is voornamelijk gericht op het bieden van veiligheid. De begeleiding is voorspelbaar, in het zicht en nabij, biedt hulp en hanteert vaste rituelen en ritmes.

De leerling neemt de omgeving waar vanuit zichzelf (sensomotorisch en gevoelsmatig). Het contact met de leerlingen wordt gekenmerkt door nabijheid, fysieke sturing, tijd en rust. Er wordt rekening gehouden met de beperkingen op het gebied van integratie van verschillende basale zintuigen (tast, reuk, smaak, visus en gehoor). We differentiëren binnen het groepsverband door per leerling aan individuele doelstellingen te werken.

COMMUNICATIE

Communicatie en betekenisverlening vinden plaats op sensatieniveau en/of op presentatieniveau. Bij het sensatieniveau draait het om het laten ervaren van de activiteit binnen het hier-en-nu (herkenning en begrip). Op presentatieniveau ervaart de leerling de activiteit wanneer deze concreet wordt gepresenteerd. Communicatie is gericht op het hier-en-nu. Er wordt gewerkt met het COCP-programma. Dit programma stimuleert kinderen of volwassenen die door een handicap niet of nauwelijks kunnen spreken, om nieuwe communicatieve vaardigheden te ontwikkelen, of bestaande communicatievormen vaker te gebruiken. Er worden ondersteunende communicatiemiddelen ingezet en toegepast (NMG gebaren, communicatieapparatuur, concrete verwijzers, tweedimensionale verwijzers en specifieke technieken)

PRAKTISCHE REDZAAMHEID

In deze leerroute is er zeer intensieve ondersteuning bij de praktische redzaamheid. De redzaamheid wordt zoveel mogelijk bevorderd in ontwikkeling naar een zo groot mogelijke autonomie van de leerling (gericht op meehelpen en regievoering door de leerling, voor zover mogelijk).

LEERROUTE 2

Uitstroombestemming: Dagbesteding (taakgericht)

Leerlingen hebben naast een fysiek-medische ondersteuningsbehoefte een ernstige verstandelijke beperking en soms bijkomende stoornissen of problemen. Het onderwijs wordt aangeboden op basis van de (aangepaste) leerlijnen VSO van de CED-Groep.

Mate van ondersteuning: intensief

Uitstroomniveau/ontwikkelingsniveau: niveau 6 (leerlijnen VSO)

1. De leerlingen zijn aangewezen op frequente individuele begeleiding en hebben veel structuur nodig. Een leerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod, met ondersteuning door een onderwijsassistent. Daarnaast kan op leerlingniveau ondersteuning worden geboden via zorggelden (Zorg in de Klas).
2. We werken met aangepaste ZML/VSO methoden en ondersteunende materialen en programma's. Er is een gevisualiseerd dagrooster. Naast de praktische werkvormen in de reguliere lessen zijn er ook praktijkvakken zoals koken, huishoudkunde, buitenwerk, techniek en verzorging. Enkele specifieke onderwijsmiddelen en -materialen: Fototaal, Rekenboog, ééndoostaken, fotostappenplannen, Mijn SOVA, De vreedzame school: beste burgers, pictostappenplannen en pictoleesboeken, de belevenistafel, specifieke software en apps zoals Omnidu.
3. Het is mogelijk de leeromgeving aan te passen, zoals een rustige plek in de klas, prikkelreductie, rustplekken, hoeken in de klas of op de gang met daarin specifieke didactische thema's (rijke leeromgeving), een sensorische ruimte en een kleine overzichtelijke speelplaats. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende leerwerkplekken en praktijklokalen in en om het gebouw.
4. Het vaste klassenteam, de onderwijsondersteuners (logopedist, ergotherapeut en fysiotherapeut), arbeidstoeleider, intern begeleider en gedragsdeskundige hebben samen specifieke ZML-expertise die samenhangt met bovengenoemde aanpakken, methodieken en middelen.
5. Visio, Kentalis, Tolbrug, de Hoge Vliert en HUB.

LEREN EN ONTWIKKELING

Onderwijs wordt aangeboden binnen de basisgroep. Binnen een vast weekrooster wordt dynamisch gewerkt, met afwisseling van individuele en groepsactiviteiten. In de bovenbouw van het VSO wordt steeds meer gewerkt aan individuele doelen die de leerling zo goed mogelijk voorbereiden op de vervolgvoorziening. Vaak werken we geïntegreerd aan de doelen van verschillende domeinen. De leerling heeft over het algemeen een leerstijl van leren door voordoen, samen doen, nadoen en praktisch toepassen. De leerling heeft behoefte aan een concreet en betekenisvol aanbod en veel herhaling in activiteiten. De activiteiten zijn functioneel, direct toepasbaar en bruikbaar in de praktijk, met als uitgangspunt de kerndoelen VSO Dagbesteding. De nadruk ligt op het stimuleren van de praktische zelfredzaamheid en het vergroten van de belevingswereld. Inspannings- en ontspanningsmomenten wisselen elkaar af. Bij de toeleiding naar dagbesteding hoort ook ervaring opdoen buiten de school. Zo leert de leerling wennen aan de dagactiviteiten die hij of zij na de schoolperiode zal uitvoeren. Voor elke leerling wordt een passende vervolgbestemming gezocht. We werken opbrengstgericht aan het leren en ontwikkelen van de leerlingen. In leerroute 2 nemen we hiervoor jaarlijks de CITO VSO Dagbestedingstoetsen en de CITO SEO IQ <35 af.

SOCIAAL-EMOTIONEEL FUNCTIONEREN EN GEDRAG

Binnen de groep is er sprake van een beschermde en beschutte omgeving. Bij de overgang naar een andere omgeving is individuele begeleiding over het algemeen noodzakelijk. De basishouding van de leerkracht en de assistent(en) is voornamelijk gericht op het bieden van veiligheid en begrenzing om vanuit daar te werken aan het vergroten van de zelfstandigheid en autonomie van de leerling. De begeleiding is voorspelbaar, in het zicht en nabij, biedt hulp en hanteert vaste rituelen en ritmes. De leerling neemt de omgeving voornamelijk waar vanuit zichzelf (pragmatisch), heeft belangstelling voor de sociale omgeving, een beperkt inlevingsvermogen in het perspectief van de ander. De leerling werkt of voert een taak voornamelijk uit naast medeleerlingen met een vooraf gegeven taakverdeling. Ondersteuning in deze processen is noodzakelijk voor het functioneren binnen een groep en voor het stimuleren van de ontwikkeling. Afwisselend is er een groeps- en individueel gerichte benadering. We werken schoolbreed met vaste schoolafspraken, het ABC-schema en specifieke positieve bekrachtiging.

COMMUNICATIE

Communicatie en betekenisverlening vinden plaats op (re)presentatieniveau. Op presentatieniveau ervaart de leerling de activiteit wanneer deze concreet wordt gepresenteerd. Op representatieniveau kunnen verwijzers worden gebruikt om een andere situatie of activiteit te voorspellen. Mondelinge taal wordt zo nodig visueel ondersteund met gebaren (NMG) en waar nodig met picto's en/of foto's. De communicatie bestaat uit lichaamstaal en korte zinnen gekoppeld aan het hier en nu. Bij fysieke belemmeringen worden communicatiehulpmiddelen ingezet.

PRAKTISCHE REDZAAMHEID

Leerlingenspecifiek. De redzaamheid wordt zoveel mogelijk bevorderd in ontwikkeling naar een zo groot mogelijke autonomie van de leerling.

LEERROUTE 3

Uitstroombestemming: Dagbesteding (arbeidsmatig)/ Arbeid (Beschut werk)

Leerlingen hebben naast een fysiek-medische ondersteuningsbehoefte een matig verstandelijke beperking en soms bijkomende stoornissen of problemen. Het onderwijs wordt aangeboden op basis van de leerlijnen VSO van de CED-Groep.

Mate van ondersteuning: voortdurend

Uitstroomniveau/ontwikkelingsniveau: niveau 9 (leerlijnen VSO)

1. Deze leerlingen hebben voortdurend nabij toezicht, begeleiding, en ondersteuning nodig in een gestructureerde leeromgeving. Een leerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod, met ondersteuning door een onderwijsassistent. Daarnaast kan op leerlingniveau ondersteuning worden geboden via zorggelden (Zorg in de Klas).
2. Leerlingen krijgen een voorspelbaar onderwijsaanbod met de eigen groep. Het onderwijsaanbod sluit aan bij de belevingswereld en de dagelijkse praktijk. We werken met ZML-VSO methoden en daarbij met (praktische) ondersteunende materialen en programma's. Er wordt gewerkt aan de hand van een vast dagrooster in pictogrammen met tekst op het bord. De lessen zijn afwisselend theoretisch of praktisch van aard zoals koken, huishoudkunde, buitenwerk, techniek en verzorging. Enkele specifieke onderwijsmiddelen/ methoden: Werken aan rekenen / Engels / Nederlands, Mijn SOVA, WEVA, WERK, Leefstijl VSO, De vreedzame school: beste burgers, Pro-krant, ZEDEMO, de belevingstafel, specifieke software en apps zoals Omnidu.
3. Het is mogelijk om waar nodig de leeromgeving aan te passen, zodat er een rustige, prikkelarme (werk)plek gecreëerd kan worden. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende leerwerkplekken en praktijklokalen in en om het gebouw (plekken voor dagbesteding).
4. Het vaste klassenteam, de onderwijsondersteuners (logopedist, ergotherapeut en fysiotherapeut), arbeidstoeleider, intern begeleider en gedragsdeskundige hebben samen specifieke ZML-expertise die samenhangt met bovengenoemde aanpakken, methodieken en middelen.
5. Tolbrug, de Hoge Vliert, Visio, LWOE, Kentalis, stagebedrijven en HUB.

LEREN EN ONTWIKKELING

We bieden onderwijs binnen de basisgroep. Binnen een vast weekrooster wordt dynamisch gewerkt, met afwisseling van individuele en groepsactiviteiten. De leerling heeft over het algemeen een leerstijl waarbij de aangeboden lesstof betekenisvol/nuttig is om zelfstandig in het alledaagse leven te hanteren. Concreet, dichtbij in tijd en ruimte en gericht op de eigen belevingswereld. In eerste instantie werkt de leerling met name productgericht. Daarna komt de nadruk steeds meer te liggen op procesgerichte vaardigheden (opdrachten uitvoeren binnen een specifieke context). De leerling heeft behoefte aan concrete en betekenisvolle instructie en herhaling van lesstof in verschillende activiteiten waarbij er in het hier en nu sturend gereflecteerd wordt op het handelen. De begeleider stuurt bij en corrigeert op grond van gemaakte regels en afspraken.

In het onderwijsaanbod wordt aandacht besteed aan het ontwikkelen van functioneel en toegepast lezen en rekenen. Daarnaast is er aandacht voor het vergroten van de alledaagse zelfredzaamheid en het stimuleren van de taakwerkhouding. Het aanbod is gericht op een brede persoonlijke vorming van de leerling, op deelname aan de maatschappij en op het vinden van een passende werkplek. Eigenaarschap staat steeds centraal. Bij de toeleiding naar de vervolgoorziening hoort ervaring opdoen buiten de school. Voor elke leerling wordt een passende stageplaats gezocht.

SOCIAAL-EMOTIONEEL FUNCTIONEREN EN GEDRAG

Binnen de groep is sprake van een beschermde omgeving, waarbinnen de leerling wordt uitgedaagd en gestimuleerd tot zo zelfstandig mogelijk functioneren, het dragen van verantwoordelijkheid.

De leerling wordt waar nodig begeleid bij het bepalen van rustbehoefte en de belastbaarheid en worden gestimuleerd om de eigen grenzen te leren aangeven. We werken schoolbreed met vaste schoolafspraken, het ABC schema en specifieke positieve bekrachtiging. Ondersteuning bij samenwerking is noodzakelijk. Groeps- en individueel gerichte benadering wisselen we af.

COMMUNICATIE

In principe communiceren we verbaal en stimuleren we leerlingen in het leren uiten en verwoorden van wensen en gevoelens en gedachten (waar mogelijk via gesproken taal). De begeleiders geven korte verbale instructie en er wordt visuele ondersteuning geboden in de vorm van pictogrammen of (foto)stappenplannen.

Bij fysieke belemmeringen worden communicatiehulpmiddelen ingezet.

PRAKTISCHE REDZAAMHEID

Leerlingenspecifiek. De redzaamheid wordt zoveel mogelijk bevorderd in ontwikkeling naar een zo groot mogelijke autonomie van de leerling.

LEERROUTE 4

Uitstroombestemming: Arbeid

Leerlingen hebben naast een fysiek-medische ondersteuningsbehoefte, cognitieve capaciteiten op een zeer moeilijk lerend niveau en soms bijkomende stoornissen of problemen. Het onderwijs wordt aangeboden op basis van de leerlijnen VSO van de CED-Groep.

Mate van ondersteuning: regelmatig

Uitstroomniveau/ontwikkelingsniveau: niveau 12 (leerlijnen VSO)

1. De leerlingen hebben een regelmatige behoefte aan ondersteuning zoals individuele hulp, structuur of nabij toezicht. Een leerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijs, met ondersteuning door een onderwijsassistent. Het klassenteam lokt initiatief uit bij de leerling en bevordert de taak-werkhouding. Daarnaast kan op leerlingniveau ondersteuning worden geboden via zorggelden (Zorg in de Klas).
2. Het onderwijsaanbod staat verder weg van de directe – concrete belevingswereld en bestaat uit theoretisch gerichte vak- en vormingsgebieden waarbij de koppeling naar de praktijk wordt gemaakt. Er wordt veelal gewerkt met VSO methoden, die in aangepaste vorm (of als bron) worden gehanteerd. De lessen zijn afwisselend theoretisch of praktisch van aard zoals koken, huishoudkunde, buitenwerk, techniek en verzorging. Enkele specifieke onderwijsmiddelen/materialen: Deviant Starttaal en Startrekenen, Werken aan Engels/Nederlands/rekenen, Mijn SOVA, WEVA, WERK, Leefstijl VSO, De vreedzame school: beste burgers, Pro-krant, ZEDEMO.
3. Het is mogelijk de leeromgeving aan te passen zodat er een rustige, prikkelarme (leer) werkplek gecreëerd kan worden. De leeromgeving is stimulerend en rijk om ontwikkeling te stimuleren maar is daarnaast ook geordend en gestructureerd. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende leerwerkplekken en praktijklokalen in en om het gebouw.
4. Het vaste klassenteam, de onderwijsondersteuners (logopedist, ergotherapeut en fysiotherapeut), arbeidstoeleider, intern begeleider en gedragsdeskundige hebben samen specifieke ZML/VSO-expertise die samenhangt met bovengenoemde aanpakken, methodieken en middelen.
5. Tolbrug, de Hoge Vliert, de Rijzert (PRO), HUB, andere VSO scholen en stagebedrijven.

LEREN EN ONTWIKKELING

In de onderbouwgroepen bieden we onderwijs binnen de basisgroep met een vast weekrooster. In de bovenbouw is het rooster meer dynamisch van aard zodat beter afgestemd kan worden op de individuele leerdoelen van de leerlingen (o.a. afstemmen op stages). De begeleiding is in de bovenbouw afgestemd op de uitstroomwensen en mogelijkheden van de leerling waarbij initiatief wordt uitgelokt en een positieve, actieve taakwerkhouding wordt gestimuleerd. In eerste instantie werkt de leerling met name productgericht (bijvoorbeeld: hoe werkt een kopieerapparaat). Daarna komt de nadruk steeds meer te liggen op procesgerichte vaardigheden (opdrachten uitvoeren binnen een specifieke context).

De leerling heeft over het algemeen een leerstijl waarbij de theoretische kennis in de praktijk toegepast wordt. Er is behoefte aan herhaalde instructie, inoefening en reflectieve gesprekken direct na de activiteit. De leerling wordt in toenemende mate uitgedaagd om eigen verantwoordelijkheid te dragen en initiatieven te nemen, ze worden gestimuleerd om te leren reflecteren. In de leeromgeving zijn het vergroten van de zelfstandigheid en stimuleren van de taakwerkhouding richting gevend.

De nadruk in het onderwijsaanbod op het vergroten van de sociale vaardigheden en in steeds grotere mate de werknemersvaardigheden. Dit vraagt een coachende begeleiding, waarbij intervisie en het vergroten van eigenaarschap belangrijke aspecten zijn.

Bij de toeleiding naar (beschutte/begeleide) arbeid hoort ervaring opdoen buiten de school. Voor elke leerling wordt een passende stage gezocht om uiteindelijk in de buurt van de eigen woonplaats een arbeidsplaats te verkrijgen. Dit proces wordt in afstemming met leerling, ouders, leerkracht, en een arbeidstoeleider vormgegeven en begeleid.

We werken opbrengstgericht aan het leren en ontwikkelen van de leerlingen. In leerroute 4 nemen we hiervoor de CITO VSO arbeid toetsen en de CITO SEO IQ 35-75 af.

SOCIAAL-EMOTIONEEL FUNCTIONEREN EN GEDRAG

Het groepsklimaat is gericht op stimuleren van autonomie en initiatief en verantwoordelijkheid nemen. De leerlingen worden in een uitdagende omgeving gestimuleerd tot het ontwikkelen van eigenaarschap, zelfstandigheid, zelfredzaamheid, probleemoplossend vermogen en weerbaarheid. Daarnaast zijn vergroten van de sociale redzaamheid, reguleren van gedrag en handelen en samenwerken speerpunten. De begeleiding verschuift van samen doen naar stimuleren tot zelf doen en oplossingen bedenken. Er is een groepsgerichte benadering met het oog op sociaal leren waarbij leerlingen individueel gecoacht worden op de eigen leerdoelen. We werken schoolbreed met vaste schoolafspraken, het ABC schema en specifieke positieve bekrachtiging.

COMMUNICATIE

Leerlingen kunnen zich over het algemeen goed uiten door gesproken en geschreven taal en kunnen de ander zo ook begrijpen. Leerlingen worden gestimuleerd in het leren uiten en verwoorden van gevoelens en gedachten. Er wordt verbale instructie gegeven, waar nodig kan er visueel ondersteund worden in bijvoorbeeld stappenplannen.

PRAKTISCHE REDZAAMHEID

Leerlingspecifiek. De redzaamheid wordt zoveel mogelijk bevorderd in ontwikkeling naar een zo groot mogelijke autonomie van de leerling.

LEERROUTE 5

Uitstroombestemming: Arbeid (met certificaten)/vervolgonderwijs MBO entree

Leerlingen hebben naast een fysiek-medische ondersteuningsbehoefte een moeilijk lerend niveau/beneden gemiddelde cognitieve capaciteiten en regelmatig bijkomende stoornissen of problemen. Het onderwijs wordt aangeboden op basis van de leerlijnen VSO van de CED-Groep.

Mate van ondersteuning: regelmatig

**Uitstroomniveau/ontwikkelingsniveau: niveau 14 (leerlijnen VSO)
referentieniveau 1F, onderdelen 2F**

1. De leerlingen wordt gestimuleerd om verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leerproces. Daarbij hebben zij behoefte aan begeleiding en structuur op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. Waar nodig kan op individueel niveau gedifferentieerd worden in het didactisch aanbod. Een leerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijs, met ondersteuning door een onderwijsassistent. Het klassenteam stimuleert de verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces en de initiatiefname. Daarnaast kan op leerlingniveau ondersteuning worden geboden via zorggelden (Zorg in de Klas).
2. Het lesaanbod wordt vormgegeven vanuit reguliere en VSO methoden die waar nodig in aangepast tempo behandeld worden. Enkele specifieke onderwijsmiddelen/materialen: Mijn SOVA, WEVA, WERK, Leefstijl VSO, Pro-krant, ZEDAMO.
3. Het is mogelijk de leeromgeving aan te passen zodat er een rustige, prikkelarme (leer) werkplek gecreëerd kan worden. De leeromgeving is stimulerend en is daarnaast geordend en gestructureerd. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende leerwerkplekken en praktijklokalen in en om het gebouw.
4. Het vaste klassenteam, de onderwijsondersteuners (logopedist, ergotherapeut en fysiotherapeut), arbeidstoeleider, intern begeleider en gedragsdeskundige hebben samen specifieke VSO- en Mytyl-expertise die samenhangt met bovengenoemde aanpakken, methodieken en middelen.
5. Tolbrug, de Hoge Vliert, de Rijzert (PRO), andere VSO scholen, stagebedrijven, HUB.

LEREN EN ONTWIKKELING

In de onderbouwgroepen bieden we onderwijs binnen de basisgroep met een vast weekrooster. In de bovenbouw is het rooster meer dynamisch van aard zodat beter afgestemd kan worden op de individuele leerdoelen van de leerlingen (o.a. afstemmen op stages). Waar mogelijk en passend bij de uitstroomwens kan in samenwerking met Praktijkonderwijs een officieel certificaat behaald worden na afronden van een cursus. De begeleiding is in de bovenbouw afgestemd op de uitstroomwensen en mogelijkheden van de leerling waarbij initiatiefname en een positieve, actieve taakwerkhouding wordt gestimuleerd. In eerste instantie werkt de leerling met name productgericht (bijvoorbeeld: hoe werkt een kopieerapparaat). Daarna komt de nadruk steeds meer te liggen op procesgerichte vaardigheden (opdrachten uitvoeren binnen een specifieke context).

De leerling wordt in toenemende mate uitgedaagd om eigen verantwoordelijkheid te dragen en initiatieven te nemen, ze nemen actief deel aan reflectieve gesprekken.

De nadruk in het onderwijsaanbod op het vergroten van de sociale vaardigheden en in steeds grotere mate de werknemersvaardigheden. Dit vraagt een coachende begeleiding, waarbij intervisie en het vergroten van eigenaarschap belangrijke aspecten zijn.

Bij de toeleiding naar arbeid/vervolgonderwijs hoort ervaring opdoen buiten de school. Voor elke leerling wordt een passende stage gezocht om uiteindelijk in de buurt van de eigen woonplaats een arbeidsplaats of vervolgopleiding te verkrijgen. Dit proces wordt in afstemming met leerling, ouders, leerkracht en een arbeidstoeleider vormgegeven en begeleid.

We werken opbrengstgericht aan het leren en ontwikkelen van de leerlingen. In leerroute 5 nemen we hiervoor de CITO VSO arbeid toetsen en de CITO SEO IQ 35-75/ >70 af. Leerlingen kunnen officiële IVIO certificaten Wiskunde en Nederlands op 1F of 2F niveau behalen indien ze dit niveau beheersen.

Te allen tijde wordt gekeken of de leerling (terug) geplaatst kan worden naar een meer reguliere vorm van onderwijs.

SOCIAAL-EMOTIONEEL FUNCTIONEREN EN GEDRAG

Het groepsklimaat is gericht op stimuleren van autonomie en initiatief en verantwoordelijkheid nemen. De leerlingen worden in een uitdagende omgeving gestimuleerd tot het ontwikkelen van eigenaarschap, zelfstandigheid, zelfredzaamheid, probleemoplossend vermogen en weerbaarheid. Daarnaast zijn vergroten van de sociale redzaamheid, reguleren van gedrag en handelen en samenwerken speerpunten. De begeleiding richt zich op het komen tot meer inzicht en het samen tot oplossingen komen. Er is een groepsgerichte benadering met het oog op sociaal leren waarbij leerlingen individueel gecoacht worden op de eigen leerdoelen.

We werken schoolbreed met vaste schoolafspraken, het ABC schema en specifieke positieve bekrachtiging.

COMMUNICATIE

Leerlingen kunnen zich over het algemeen goed uiten door gesproken en geschreven taal en kunnen de ander zo ook begrijpen. Verbale en schriftelijke communicatie op inhoud en vorm wordt gestimuleerd. Leerlingen worden gestimuleerd in het leren uiten en verwoorden van gevoelens en gedachten.

PRAKTISCHE REDZAAMHEID

Leerlingenspecifiek. De redzaamheid wordt zoveel mogelijk bevorderd in ontwikkeling naar een zo groot mogelijke autonomie van de leerling.

LEERROUTE 6

Uitstroombestemming: Vervolgonderwijs MBO2/3/4

Leerlingen hebben naast een fysiek-medische ondersteuningsbehoefte een gemiddeld verstandelijk niveau en veelal bijkomende stoornissen of problemen. Het onderwijs wordt aangeboden op basis van de leerlijnen VSO(Arbeid) van de CED-Groep.

Mate van ondersteuning: op afroep

**Uitstroomniveau/ontwikkelingsniveau: niveau 16 (leerlijnen VSO)
referentieniveau 2F**

1. De leerlingen wordt gecoacht op het nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces. Daarbij hebben zij behoefte aan begeleiding en structuur op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. Waar nodig kan op individueel niveau instructie gegeven worden op didactisch gebied. Een leerkracht is verantwoordelijk voor het onderwijs, met ondersteuning door een onderwijsassistent. Daarnaast kan op leerlingniveau ondersteuning worden geboden via zorggelden (Zorg in de Klas).
2. Het lesaanbod wordt vormgegeven vanuit reguliere methoden. Indien noodzakelijk worden onderwijsmaterialen aangepast aan de fysiek-medische beperking.
3. Het is mogelijk de leeromgeving aan te passen zodat er een rustige, prikkelarme (leer) werkplek gecreëerd kan worden. De leeromgeving is stimulerend en is daarnaast geordend en gestructureerd. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende leerwerkplekken en praktijklokalen in en om het gebouw.
4. Het vaste klassenteam, de onderwijsondersteuners (logopedist, ergotherapeut en fysiotherapeut), arbeidstoeleider, intern begeleider en gedragsdeskundige hebben samen specifieke VSO- en Mytyl-expertise die samenhangt met bovengenoemde aanpakken, methodieken en middelen.
5. Tolbrug, de Hoge Vliert, de Rijzert (PRO), andere VSO scholen, stagebedrijven, HUB.

LEREN EN ONTWIKKELING

In de onderbouwgroepen bieden we onderwijs binnen de basisgroep met een vast weekrooster. In de bovenbouw is het rooster meer dynamisch van aard zodat beter afgestemd kan worden op de individuele leerdoelen van de leerlingen (o.a. afstemmen op stages). Waar mogelijk en passend bij de uitstroomwens kan in samenwerking met Praktijkonderwijs een officieel certificaat behaald worden na afronden van een cursus. De begeleiding is in de bovenbouw afgestemd op de uitstroomwensen en mogelijkheden van de leerling waarbij er wordt gecoacht op het nemen van initiatief en eigen verantwoordelijkheid. Het reflectieve gesprek is een belangrijke werkvorm hierbij. In eerste instantie werkt de leerling met name productgericht (bijvoorbeeld: hoe werkt een kopieerapparaat). Daarna komt de nadruk steeds meer te liggen op procesgerichte vaardigheden (opdrachten uitvoeren binnen een specifieke context).

De nadruk in het onderwijsaanbod op het vergroten van de sociale vaardigheden en in steeds grotere mate de werknemersvaardigheden.

Bij de toeleiding naar arbeid/vervolgonderwijs hoort ervaring opdoen buiten de school. Voor elke leerling wordt een passende stage gezocht om uiteindelijk in de buurt van de eigen woonplaats een arbeidsplaats of vervolgopleiding te verkrijgen. Dit proces wordt in afstemming met leerling, ouders, leerkracht en een arbeidstoeleider vormgegeven en begeleid.

We werken opbrengstgericht aan het leren en ontwikkelen van de leerlingen. In leerroute 5 nemen we hiervoor de CITO VSO arbeid toetsen en de CITO SEO IQ >70 af. Leerlingen kunnen officiële IVIO certificaten Wiskunde en Nederlands op 1F of 2F niveau behalen indien ze dit niveau beheersen.

Te allen tijde wordt gekeken of de leerling (terug) geplaatst kan worden naar een meer reguliere vorm van onderwijs.

SOCIAAL-EMOTIONEEL FUNCTIONEREN EN GEDRAG

Het groepsklimaat is gericht op stimuleren van autonomie en initiatief en verantwoordelijkheid nemen. De leerlingen worden in een uitdagende omgeving gestimuleerd tot het ontwikkelen van eigenaarschap, zelfstandigheid, zelfredzaamheid, probleemoplossend vermogen en weerbaarheid. Daarnaast zijn vergroten van de sociale redzaamheid, reguleren van gedrag en handelen en samenwerken speerpunten. De begeleiding richt zich op (positieve) sturing en controle van het gedrag. Er is een groepsgerichte benadering met het oog op sociaal leren waarbij leerlingen individueel gecoacht worden op de eigen leerdoelen.

We werken schoolbreed met vaste schoolafspraken, het ABC schema en specifieke positieve bekrachtiging.

COMMUNICATIE

Leerlingen kunnen zich over het algemeen goed uiten door gesproken en geschreven taal en kunnen de ander zo ook begrijpen. Verbale en schriftelijke communicatie op inhoud en vorm wordt gestimuleerd. Leerlingen worden gestimuleerd in het leren uiten en verwoorden van gevoelens en gedachten.

PRAKTISCHE REDZAAMHEID

Leerlingspecifiek. De redzaamheid wordt zoveel mogelijk bevorderd in ontwikkeling naar een zo groot mogelijke autonomie van de leerling.

